

17. PROGRAMMA VOOR ENKELE BODEMKUNDIGE EXCURSIES IN HET GEBIED RONDON WAGENINGEN

door Dr Ir P. Buringh

§ 1. INLEIDING

Alvorens een excursie in het gebied rondom Wageningen te maken bestudere men mijn hierover verschenen bodemkundige studie (Buringh, 1951). Hierin wordt de gedetailleerde bodemgesteldheid van deze streek in verband met de landbouwkundige betekenis beschreven. Als bijlage zijn aan genoemde publicatie toegevoegd:

1. een gedetailleerde bodemkaart, gedrukt in kleuren op schaal 1 : 10.000,
2. een oriëntatiekaartje, o.a. vermeldende de namen van blokken en wegen (schaal 1 : 25.000).

In dit programma zal herhaaldelijk naar deze publicatie worden verwezen. Alle hier vermelde namen van wegen zijn op het oriëntatiekaartje vermeld.

Voor de hierna te noemen excursiepunten zijn karakteristieke plaatsen uitgezocht op korte afstand van de verharde wegen, zodat de excursies zowel per fiets, per auto als per autobus kunnen worden gemaakt. Voor de beschrijvingen van de bodemtypen en bodemprofielen alsmede voor de resultaten van grondmonsteranalyses zal steeds naar de publicatie worden verwezen. Dit werk, getiteld:

OVER DE BODEMGESTELDHEID RONDON WAGENINGEN

verscheen in 1951, in de reeks: „De bodemkartering van Nederland”, deel IX in de Verslagen van Landbouwkundige Onderzoekingen (no. 57. 4) van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Prijs f 6.—.

De hierna volgende excursiepunten zijn met coördinaten aangeduid. De bodemkaart is voorzien van een kwadraatnet. De coördinaten van dit net staan vermeld op de rand van de kaart en zijn uitgedrukt in kilometers (10 cm = 1000 m). Als voorbeeld dient punt $x = 170.620$; $y = 445.760$. Dit punt stelt voor het snijpunt van de Zuidelijke Meentweg en de Veensteeg en is gelegen in het noordelijkste deel van de bodemkaart. Ter verduidelijking zijn alle excursiepunten in het kaartje van afbeelding 1 nog eens vermeld. Het verdient aanbeveling de excursiepunten van te voren op de bodemkaart in te tekenen.

De oriënterende excursie (§ 2) is bedoeld voor hen, die een globale indruk van de belangrijkste bodemkundige verschijnselen in dit gebied willen verkrijgen. Voor de liefhebbers zijn in het kort een aantal detail-excursies in de volgende paragrafen beschreven.

Men wordt er opmerkzaam op gemaakt, dat men landerijen van particulieren en van de overheid betreedt, zodat men daarvoor toestemming zal moeten vragen.

Benodigheden voor de excursies

1. de reeds vermelde publicatie
2. een grondboor van ca 130 cm lengte
3. een druppelflesje met verdund zoutzuur
4. een loupe (10×)
5. een duimstok en een goed zakmes
6. een notitieboekje.

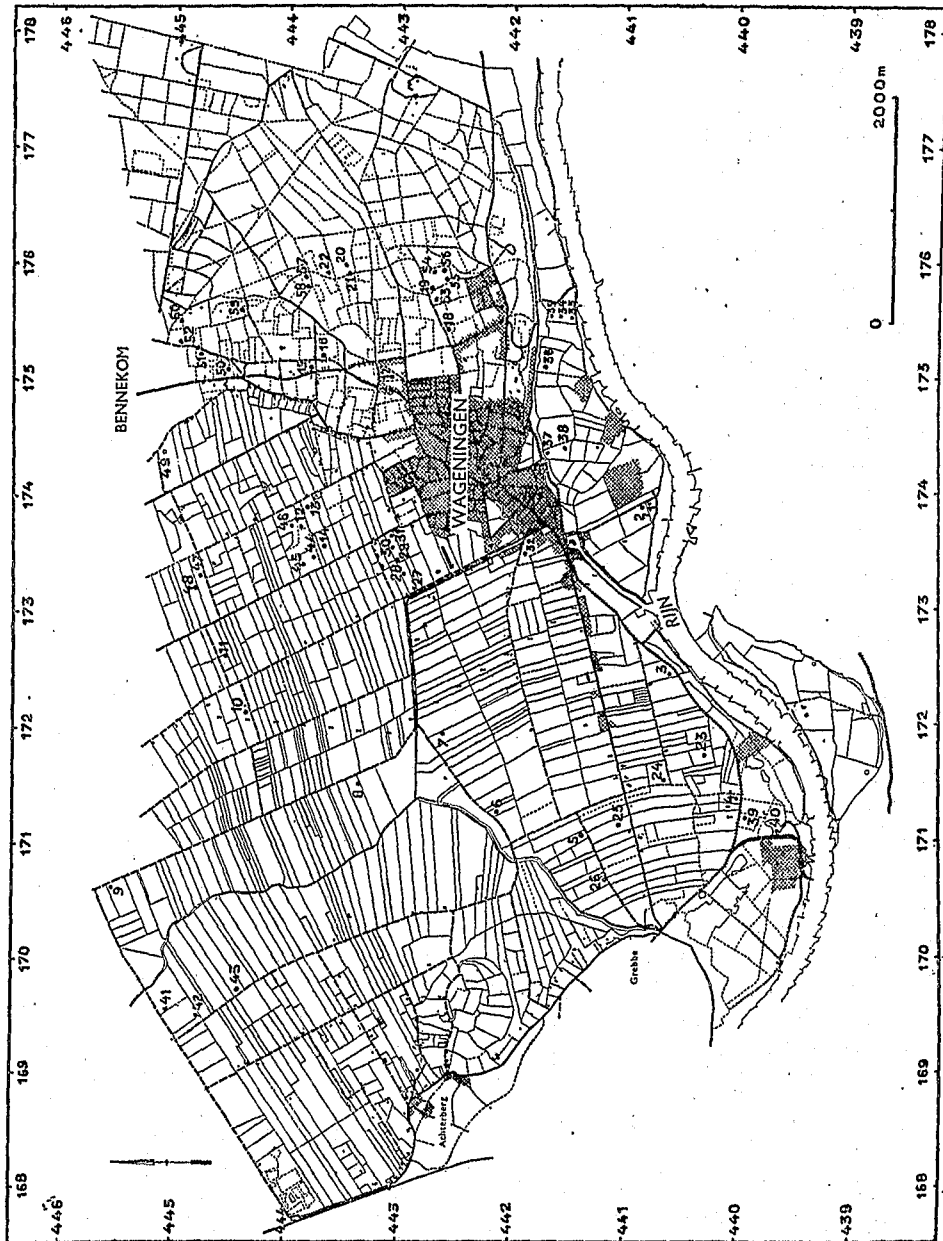

Fig. 1. Oriëntatiekaart voor de excursies in de omgeving van Wageningen.
 Orientationmap of the excursions in the environments of Wageningen.

§ 2. EEN ORIENTERENDE EXCURSIE IN HET GEHELE GEBIED

Men bestudere uit genoemde publicatie hoofdstuk I en de inleidingen van de hoofdstukken II tot en met VI, alsmede de paragrafen 1 t/m 6 van hoofdstuk VII.

Achteréénvogens zal een bezoek worden gebracht aan de uiterwaarden nabij de Wolfswaard, het rivierkleigebied in de Nude, het veen in het Binnenveld, het lage dekzandlandschap westelijk van de Grindweg tussen Wageningen en Bennekom, de Wageningse Enken en enkele delen in het aangrenzende bosgebied.

Begin punt: Markt Wageningen, via Hoogstraat, Nudestraat, links af langs de haven naar de Wolfswaard.

Punt 1: $x = 173.920$; $y = 440.810$. Boomgaard op niet afgegraven uiterwaardkleigrond, bodemtype RUs4 (dit zijn de symbolen, waarmee de bodemtypen op de kaart en in de daarop gedrukte legenda voorkomen).

Profiel: diepe, bruine, rulle, kalkrijke uiterwaardkleigrond; naar beneden geleidelijk lichter wordend, beneden 100 cm fijnzandige klei met enkele roestvlekjes. Grondmonsteranalyses en nadere beschrijving op pag. 37 van de publicatie.

Van hier naar het noordelijk hiervan gelegen afgegragen uiterwaardenperceel.

Punt 2: $x = 173.890$; $y = 440.860$. Grasland op grofzandige, afgetichelde uiterwaardgrond (SUq4).

Profiel: oorspronkelijk hetzelfde als bij punt 1. De klei is tot op het grove kalkrijke rivierzand afgebakken. Daartoe is de zodelaag eerst verwijderd en later na de egalisatie weer teruggestort. Thans ligt nog 20 à 25 cm uiterwaardklei (de oorspronkelijke zodelaag) op vaak zeer grof rivierzand, dat 's zomers bij lage rivierstanden kurkdroog is en de grasmat doet verdrogen. Bij de molshopen ligt het grove zand aan de oppervlakte. Beschrijving op pag. 38.

Terug in de richting van de haven (aangelegd in een oude bedding van de Rijn). Over de Grebbedijk in de richting van de Grebbeberg.

Punt 3: $x = 172.460$; $y = 440.600$. Grasland op Nudeklei. Bodemtype Rw1: hoge lichte Nudekleigrond (bedijkte uiterwaard).

Voor de beschrijving zie men pag. 19 van de publicatie en de grondmonsteranalyses in de tabellen 1 en 2.

De opbouw van de diepere ondergrond is weergegeven in afb. 18 op pag. 60. De luchtfoto in afb. 3 geeft een overzicht.

De Grebbedijk in w.-richting vervolgen tot aan de Zijdvang.

Punt 4: $x = 171.400$; $y = 439.990$. Grasland op overslaggrond. Bodemtype Ro2: grofzandige, lichte overslaggrond op Nudeklei. Beschrijving op pag. 23. Bij dit punt vanaf de Grebbedijk gezicht op de uiterwaarden met een drietal wielen of kolken, relictten van dijkdoorbraken. Men vergelijk het kaartje van afb. 20 op pag. 62 met de percelering en de huidige ligging van de Grebbedijk op de bodemkaart.

Over de Zijdvang, de Rijkstraatweg kruisen tot aan de Weidijk, deze links inslaan. Auto's rijden rond over de Grebbedijk en terug over de Rijkstraatweg tot aan de Zijdvang.

Punt 5: $x = 171.100$; $y = 441.400$. Grasland op Nudekomklei. Bodemtype Rn1s: middelhoge Nudekom- op stroomrugggrond. Beschrijving op pag. 24 en 25; grondmonsteranalyses in tabel 7.

De Nudekomkleilaag is ca 40 cm dik. In de daaronder liggende komklei bevindt zich een zware, blauwachtig glimmende, weinig roestvlekjes bevattende kleilaag van ca 10 cm dikte, de z.g. laklaag. Beschrijving hiervan op pag. 27 en tabel 13. Op ca 90 cm volgt kalkhoudende fijnzandige klei van de oude overdekte stroomrugggrond (grondmonsters in tab. 10 en 11 op pag. 26). Hier liggen dus drie kleilagen van verschillende ouderdom op elkaar. Zie pag 87, § 2.

Terug naar de Zijdvang, deze tot het eind vervolgen. Hier, in sloot links langs de Haarwal, een nieuwe stuw. Over de Haarwal in o.-richting.

Punt 6: $x = 171.270$; $y = 442.180$. Graslandperceel aan de Haarwal. Bodemtype Rk3x: grijze komgrond op veenklei. De venige klei zit vrij diep, begint pas op 70 à 80 cm. Daarboven ligt de normale grijze komgrond, die veel slechter is dan de bruine komgrond van punt 5.

Beschrijving op pag. 28 en 31; grondmonstervoorbeelden in tabel 15. Op ca 125 cm kan nog juist de zandige ondergrond worden aangeboord.

De Haarwal vervolgen.

Punt 7: $x = 171.890$; $y = 442.610$. Graslandperceel aan de Haarwal, waarin een oude, dichtgeslibde rivierbedding nog duidelijk is te onderscheiden door haar lagere ligging.

Men vergelijk de bodemkaart en vervolge deze bedding over de volle lengte van het perceel. Bodemtype Rkb3: grijze komgeulgrond. Beschrijving op pag. 28 en 29.

Van de Haarwal over de brug van het Nieuwe Kanaal, dat in 1550 werd gegraven voor het vervoer van turf uit het gebied van Veenendaal naar de haven van Wageningen. Over de Veensteeg in n. richting.

Punt 8: $x = 171.530$; $y = 443.400$. Grasland in het gebied, waarin de afwatering is veranderd en dientengevolge thans verdroging optreedt.

Bodemtype Rv1: zeer venige komgrond. De komkleilaag wigt in n. richting langzaam uit, wordt steeds veniger.

Beschrijving op pag. 32; grondmonsteranalyse-voorbeelden in tabel 19 en 20.

In deze omgeving vindt men indrogende en daardoor sterk scheurende venige komgronden. Zie afb. 9. Het beste bestudere men deze indroging aan de wanden van een sloot. Plaatselijk is de ingedroogde gruislaag sterk beschimmeld.

De Veensteeg bijna tot het eind van de bodemkaart vervolgen.

Punt 9: $x = 170.650$; $y = 445.580$. Lage graslandveengrond op zand (V3z). Zie pag. 55 en 56.

Aan weerszijden van dit punt liggen in het terrein dekzandkoppen. Op één daarvan is afb. 26 pag. 70 gemaakt.

Dit graslandperceel is met een dun laagje zand bezand.

Terug over de Veensteeg, via de Nieuwe weg en Slagsteeg naar de Egelsteeg.

Punt 10: $x = 172.170$; $y = 444.380$. Grasland op een gebroken dekzandgrond (gZ6.3). Het profiel bestaat uit een dunne zware kleilaag op een ondergrond van dekzand. De kleilaag is met zand vermengd, waardoor een z.g. gebroken grond of zavelige grond is ontstaan.

Van de Egelsteeg over de Rijnsteeg naar de Bennekomssteeg.

Punt 11: $x = 172.640$; $y = 444.540$. In de z.o. hoek van dit perceel is een bron geslagen voor de drinkwatervoorziening van het vee. De bron reikt tot onder de keileemlaag, waardoor er artesisch water uit opstijgt.

Men zie diepboring 47 in afb. 37 op pag. 98. De diepboring op deze plaats is praktisch gelijk aan de op pag. 98 en 99 beschreven boring 23.

Van de Bennekomssteeg naar de Dijkgraafseweg; deze over een korte afstand in z. richting vervolgen.

O. van de weg ligt de Dijkgraaf, een belangrijke watergang. Er naast ligt een ca 10 m brede strook grasland, waarachter wederom een sloot volgt. Dit is een zeer ingenieus systeem van waterafvoer uit een hellend gebied, waarbij een soort van terrassen is aangelegd. Men zie hiervoor de nadere beschrijving op pag. 101 en 102.

De reis wordt vervolgd langs de Plassteeg. Aan de z. zijde ligt de nieuwe boerderij van het Instituut voor Rassenonderzoek (I.V.R.O.). Daaromheen liggen de proefvelden. Deze terreinen zijn herontgonnen en geëgaliseerd.

Gekomen bij de Bornsesteeg (thans Bovenweg), deze in z. richting inslaan tot aan de Buissteeg (tussen de Dijkgraaf en de Bornsesteeg).

Punt 12: $x = 173.740$; $y = 443.920$. Oud-bouwland op een dekzandrug. Bodemtype Z4.6: vochthoudende dekzand-oudbouwlandgrond. Voor de beschrijving en analyses zie men pag. 41 en 46.

Vanaf dit punt krijgt men een goede indruk van de topografie van het dekzandlandschap. Men zie hoofdstuk IX, § 2 op pag. 10 e.v. en afb. 39 op pag. 104. Deze schets geeft een indruk van de bodemorphologie van dit terrein.

Punt 13: $x = 173.950$; $y = 443.880$. Oud graslandperceel, dat weleens gescheurd en tijdelijk als bouwland gebruikt is.

Bodemtype Z7.4: voortdurend natte dekzand-grasbouwlandgrond. Voor de beschrijving en analyses zie men pag. 41 t/m 43. Voor dit profiel kan men ook punt 46 nemen. Het specifieke graslandtype wordt hier beter gedemonstreerd.

In de nabijheid ziet men middelhoge terreinkopjes waarin een oerbank

voorkomt. Afb. 22 op pag. 66 geeft een foto van de populieren langs de Bornsesteeg.

Punt 14: $x = 173.600$; $y = 443.700$. Grasland z. van de Buissteeg, westelijk van punt 13. Bodemtype 1Z7.3: natte lemige dekzand-graslandgrond. Beschrijving en grondmonsteranalyses op pag. 47 en in tabel 27.

Bij dit profiel bestudere men de sterke roestvlekken, daaronder de bleking en daaronder de geheel blauwgrijs gereduceerde ondergrond. Dit zijn alle grondwaterschijnselen.

De punten 12 en 13 bevinden zich op percelen, waarvan in afb. 28 op pag. 76 een gedetailleerd bodemkaartje is gegeven.

De Bornsesteeg vervolgen, via de Hoogesteeg over de Grindweg naar de Bosweg tot de kruising met de Oude Bennekomseweg.

Punt 15: $x = 175.100$; $y = 443.800$. Oud-bouwland in de Eng. Bodemtype Z4.6: vochthoudende dekzand-oudbouwlandgrond.

Beschrijving op pag. 46. De bovengrond bevat enkele grindsteentjes, die hier door plaggenbemesting zijn gekomen. Het dekzand is tamelijk grof.

De Bosweg enkele tientallen meters vervolgen en de Diedenweg in z. richting inslaan.

Punt 16: $x = 175.200$; $y = 443.730$. Oud-bouwland in de Eng, droger dan het profiel van punt 15. Bodemtype Z3.6: matig vochthoudende zwartbruine enkgnd.

Beschrijving op pag. 51. In dit profiel geen grondwaterafzettingen meer. De plantengroei is geheel aangewezen op het vochthoudend vermogen van de zwartbruine en daaronder volgende bruine horizont.

Over de Diedenweg naar de Geertjesweg, deze rechts inslaan, naar de Koekakkers. Hier staat nog een oude tabaksschuur.

Punt 17: $x = 175.050$; $y = 443.100$. Oud-bouwland in de Eng met een lemige ondergrond. Bodemtype 1Z3.6: matig vochthoudende, diep-zwartbruine, lemige dekzand-enkgnd.

Beschrijving op pag. 51 en grondmonster no. 6315 in tabel 31 op pag. 54.

Terug naar de Diedenweg, deze vervolgen en daarna de Harnjesweg (thans Dorskampweg) in o. richting in.

Punt 18: $x = 175.430$; $y = 442.620$. Oud-bouwland in grindzand. Bodemtype Y3.6: matig vochthoudende, diep-zwartbruine grindzand-enkgnd. Beschrijving op pag. 52 en 53. Profiel afgebeeld in afb. 15 op pag. 50.

Hier lette men in de zomer op de tuinbonenhagen langs de randen van de percelen. Vroeger had men dergelijke hagen als windbeschermers rond de met tabak beplante percelen. De tabaksteelt is verdwenen, doch het hagensysteem bleef nog gehandhaafd.

Over de Harnjesweg (Dorskampweg) in o. richting.

Punt 19: $x = 175.760$; $y = 442.760$. Zeer grindrijk oud-bouwland. Bodemtype Y1.6: zeer droge grindrijke, diep-zwartbruine grindzand-enkgrond. Droge grindkop in het terrein.

Beschrijving op pag 53. Vanaf dit punt een mooi overzicht over de Wageningse enken. Voor de morfologie zie men pag. 109. De grindkop is een praeglaciale rest van het terrein, omgeven door niveo-fluviale afzettingen.

Harnjesweg vervolgen en langs de Zoomweg in n. richting.

Auto's blijven staan op de kruising met de Geertjesweg. Zoomweg in n. richting vervolgen. Men gaat door het dal van Diepenoord.

Punt 20: $x = 175.980$; $y = 443.500$. Dit punt ligt oostelijk van de Zoomweg en valt juist buiten de bodemkaart. Bouwland in een bosontginning. Bodemtype: droge bosontginningsgrindzandgrond. Dit perceel is ruim 20 jaren geleden uit bos ontgonnen. Onder de lichtbruine bouwvoor van ca 20 cm bevindt zich oranjegeel gekleurd grindzand, dat naar beneden geleidelijk overgaat in geelblond grindzand. Het oranjegeel zand is een rest van een bosprofiel. Ontginning uit dennenbos.

Punt 21: $x = 175.920$; $y = 443.490$. Strook eikenhakhout aan de oostzijde langs de Zoomweg. Dit is een oeroude wildwal, welke vroeger diende voor bescherming van het bouwland tegen het in het bos levende wild. Langs de gehele Zoomweg is de wildwal te vervolgen. Deze wildwal loopt vanaf de Rijksstraatweg nabij de watertoren tot aan Lunteren steeds op de grens van de enken en het bos. Bodemtype: eikenkleurige bosgrond in grindzand.

Het profiel bestaat uit ca 10 cm humeus donkerbruin gekleurd zand, overgaand in het bruine eikenkleurige zand met een enigszins violette glans; naar beneden geleidelijk lichter gekleurd en overgaand in geelblond zand.

Punt 22: $x = 175.920$; $y = 443.680$. Perceel dennen met plaatselijk heide.

Bodemtype: dennenkleurige bosgrond in grindzand. Beschrijving in afb. 16 op pag. 52. Men vergelijk dit profiel met dat van de punten 20 en 21.

Voor het dunne strooisel-profiel snijde men met een mes een klein gaatje in het strooiseldek.

§ 3. EEN EXCURSIE IN HET RIVIERKLEILANDSCHAP

Men bestudere hoofdstuk II, hoofdstuk VII § 2 en hoofdstuk VIII § 2.

De excursiepunten zijn genummerd in aansluiting op die van de oriënterende excursie.

Wageningen Markt, Hoogstraat, Nudestraat, Nude, Grebbedijk.

Punt 3 van de oriënterende excursie.

Grebbedijk meer naar het westen.

Punt 23: $x = 171.750$; $y = 440.280$. Bouwlandperceel „Zandakker” op overslaggrond.

Beschrijving op pag. 23. Men vervolge dit perceel van zuid naar noord. Zie de grondmonsters van het aangrenzende perceel in tabel 6 op pag. 23.

Grebbedijk, dan de Zijdvang inslaan. Men lette op de „kromme” akkers.

Punt 24: $x = 171.550$; $y = 440.630$. Boomgaard op type $Rw4s-3$, zware Nudekleigrond. Pag. 20 en 21.

Dit profiel te vergelijken met dat van punt 3.

Zijdvang, Rijksstraatweg in w. richting inslaan.

Punt 25: $x = 171.150$; $y = 441.100$. Boomgaard n. van de Rijksstraatweg. Hierin een nauwelijks zichtbare dichtgeslibde Nudekomgeul (Rnb), aan weerszijden Nudekom op stroomruggrond. Kalkhoudende zandige klei van de stroomrug op ca. 110 cm.

Beschrijving op pag. 25. Men lette op het verschil in ontwikkeling van de vruchtbomen op en naast de geul.

Over de Rijksstraatweg naar de Grebbe. Vlak voor de Grift de Weidijk inslaan.

Punt 26: $x = 170.700$; $y = 441.190$. Met de blik naar het noorden ziet men duidelijk Nudekomgeulen door het terrein lopen. Meer naar het oosten kruist deze geul de Weidijk.

Punt 5, zie de oriënterende excursie.

Punt 6, idem.

Punt 7, idem.

Punt 8, idem.

Van hier terug naar het Nieuwe Kanaal. Dit in o. richting vervolgen, vervolgens naar het z. de Haagsteeg in.

Punt 27: $x = 173.200$; $y = 442.900$. Grasland, bodemtype $Rn1z$ (pag. 24 t/m 26). Op dit perceel ook de punten 28 t/m 31. De dikte van de kleilaag neemt naar het oosten af. Aan weerszijden boomgaarden, de bomen worden in o. richting slechter. Verklaring op pag. 75. Afb. 74 is een detailkaartje van een meer naar het zuiden liggend perceel. De bodemopbouw is hier in principe dezelfde.

Punt 28: $x = 173.300$; $y = 443.000$. Grasland, bodemtype $Rkb2$ midden in de geul, die aan verschil in grasgroei is te herkennen.

Punt 29: $x = 173.450$; $y = 443.080$. Grasland, hoek van een perceel; bodemtype $Rnb2$. Dichtgevende en overslibde bron, minstens van boreale ouderdom. Hier steeg drangwater op, dat door de geultjes werd afgevoerd.

Beschrijving op pag. 107. Men zie de boomgaard aan de n. zijde.

Punt 30: $x = 173.570$; $y = 443.100$. Gebroken dekzandgrond, overgaand in lemig zand ($gZ7.3 lz$), pag. 48. Situatie als in afb. 32.

In de ondergrond grof, fijn grind bevattend zand, verspoeld materiaal.

Punt 31: $x = 173.680$; $y = 443.150$. Zelfde graslandperceel; bodemtype $Z7.3$: een voortdurend natte dekzand-graslandgrond. De zware kleilaag is thans geheel uitgewigd (pag. 43).

Over de Dijkgraaf enkele tientallen meters naar het n. Duiker onder de Dijkgraaf voor rechtstreekse waterafvoer naar de Grift.

Naar de Ooststeeg. Blick naar het zuiden. Groeiverschillen in boomgaarden. Zie punt 27. Over de Haagsteeg en de Nieuwe weg. Aan de oostzijde stuw in de afwateringssloot achter het Lab. voor Veeteelt. Men zie de beschrijving van de waterafvoer op pag. 103. Haarweg in slaan.

Punt 32: $x = 173.480$; $y = 441.940$. Tuinland op Rw2. Zie pag. 20. Door eeuwenlang gebruik van compost en stalmest is de bovengrond humeus en donker gekleurd. Oud-bouwland op rivierklei. Zeer goed tuinland.

§ 4. EEN EXCURSIE IN HET UITERWAARDEN LANDSCHAP

Men bestudere hoofdstuk III, hoofdstuk VII § 3, hoofdstuk VIII § 3 en hoofdstuk X § 3.

Langs de Veerweg in de richting Lexkesveer.

Punt 33: $x = 175.520$; $y = 441.480$. Niet afgegraven bouwlandperceel. Bodemtype RUs2.

Punt 34: $x = 175.520$; $y = 441.560$. Idem, bodemtype RUs3.

Punt 35: $x = 175.520$; $y = 441.660$. Idem, bodemtype RUs4. Een geleidelijke toename van de zwaarte van de klei.

Langs Veerweg terug.

Punt 36: $x = 175.130$; $y = 441.750$. Afgegraven uiterwaardgrond, bodemtype RUq5. Dit perceel is te laag afgegraven.

Punt 37: $x = 174.350$; $y = 441.700$. Niet afgegraven uiterwaard in grasland. Langs de dijk een strang. Bodemtype RUs4. Hier kalkarme uiterwaardklei, roestig.

Punt 38: $x = 174.400$; $y = 441.550$. Hetzelfde perceel zuidelijker. Bodemtype RUs4. Hoger gelegen, minder roestig dan voorgaande, bovendien kalkhoudend.

Over de dijk in richting Wolswaard.

Punten 1 en 2 van de oriënterende excursies.

Terug naar de Grebbedijk, deze in w. richting vervolgen tot vlak voor de weg naar het Opheusdensedense veer.

Punt 39: $x = 171.200$; $y = 439.950$. Grasland op weinig afgegraven uiterwaard. Bodemtype RUq2k. Vroeger binnendijksland. Zie afb. 20 op pag. 62. Beschrijving zie pag. 38.

Weg naar Opheusdensedense veer inslaan.

Punt 40: $x = 171.050$; $y = 439.650$. Gezicht op een wiel, ontstaan bij de dijkdoorbraak van 1651. Men zie afb. 11, foto genomen vanaf dit punt.

Over de Rijn met de gierpont van het veer naar Opheusden. Zuidelijke bandijk van de Rijn in o. richting vervolgen tot het weggetje door de Manuswaard. Westelijk hiervan ruggetje en strangen in de Manuswaard. Zie pag. 37, 38 en 39.

Bandijk door de Betuwe vervolgen en over het Lexkesveer naar Wageningen terug. Onderweg afgraving van uiterwaarden ten behoeve van de steenfabrieken. Profielen nauwkeurig bestuderen. Men lette op de gelaagdheid.

§ 5. EEN EXCURSIE IN HET VEENLANDSCHAP

Men bestudere hoofdstuk VI, hoofdstuk VII § 6, hoofdstuk VIII § 6 en hoofdstuk X § 6.

Van Wageningen langs de Binnenhaven, het Nieuwe Kanaal naar de Veensteeg. Aan het eind van deze steeg.

Punt 9 zie de oriënterende excursie.

Vervolgens over de Zuidelijke Meentweg.

Punt 41: $x = 169.600$; $y = 445.100$. Lage graslandveengrond. Bodemtype V3. Voor de turfwinning is hiervan veen afgegraven. Sommige percelen zijn bezand.

Maatsteeg inslaan.

Punt 42: $x = 169.550$; $y = 444.800$. Lage graslandveengrond op zand (Vz-2).

Punt 43: $x = 169.800$; $y = 444.450$. Kleiige graslandveengrond (kV3).

§ 6. EEN EXCURSIE IN HET DEKZANDLANDSCHAP

Men bestudere hoofdstuk IV, hoofdstuk VII § 4, hoofdstuk VIII § 4, hoofdstuk IX § 2.

Over de Grindweg in richting Bennekom tot de Tarthorsterweg, deze links inslaan. Aan noordzijde van deze weg boomgaard met groeiverschillen. Men vergelijk de bodemkaart. Vervolgens de Bornsesteeg op tot aan de Buissteeg.

Punten 12, 13 en 14 van de oriënterende excursie. Men vergelijk met het bodemkaartje van afb. 28 pag. 76. Het verdient aanbeveling ook op het midden en de hellingen van de ruggetjes te boren. Oerbanken.

Naar het einde van de Buissteeg, nabij de Dijkgraaf. Weggetje door het hakhout.

Punt 44: $x = 173.470$; $y = 443.800$. Perceel hakhout, gerioold en begreppeld. Bodemtype Z7.1: voortdurend natte dekzandbosgrond. Beschrijving op pag. 43.

Punt 45: $x = 173.400$; $y = 443.900$. Hoger gelegen deel in het bosje. Dekzandrug. Bodemtype Z5.1: vochtige dekzandbosgrond. Geen greppels. Bosje is gerioold, ca 80 cm omgespit. Op die diepte vindt men de oorspronkelijke zwarte bovengrond.

Punt 46: $x = 173.750$; $y = 444.000$. Grasland nabij de rug waarop punt 12 ligt. Bodemtype Z7.3: „Afvoerloze” laagte in het dekzandgebied, omgeven door dekzandruggen. Beschrijving en diagrammen in hoofdstuk IX, pag. 101 e.v.

Terug naar de Bornsesteeg tot aan de Plassteeg.

Punt 47: $x = 173.350$; $y = 444.800$. Grasland. Bodemtype Z7.3. Men vergelijkte met het profiel van punt 46.

Punt 48: $x = 173.200$; $y = 444.800$. Middelhoog dekzandruggetje met oer. Bodemtype Z5.3.

Plaatselijk zeer ondiepe oerbank, doordat de bovengrond vroeger is afgeplagd.

Van Plassteeg over Kleikampsteeg en Bornweg naar de Wildekamp.

Punt 49: $x = 174.400$ $y = 445.100$. Tuingrond met bodemtype Z5.7. Beschrijving zie pag. 45. Zeer goed bodemtype.

Over de Wildekampseweg, Grindweg oversteken langs de Oude Tol naar de Diedenweg.

Punt 50: $x = 175.100$; $y = 444.550$. Vochtig oud-bouwland, bodemtype Z4.6.

Beschrijving op pag 46.

Langs Diedenweg naar het noorden.

Punt 51: $x = 175.200$; $y = 444.800$. Oud-bouwland zonder grondwaterinvloed. Bodemtype Z3.6, zie beschrijving op pag. 51.

Punt 52: $x = 175.350$; $y = 445.000$. Bouwlandperceel o. van de Diedenweg. Is hier ter wille van de beperking als Z3.6 geclassificeerd. Is eigenlijk een oudere bosontginninggrond. De bovengrond is veel bruiner gekleurd dan van de echte enkgonden.

§ 7. EEN EXCURSIE IN HET ENKENLANDSCHAP

Men bestudere eerst hoofdstuk V, hoofdstuk VII § 5, hoofdstuk VIII § 5 en hoofdstuk X § 3.

Vanuit Wageningen over de Rijksstraatweg in de richting Arnhem, Diedenweg in slaan, vervolgens de Harnjesweg (thans Dorskampweg).

Punten 18 en 19 van de oriënterende excursie.

Punt 53: $x = 175.700$; $y = 442.720$. Oud-bouwland in een zuid—noord gericht dalletje. Bodemtype Y3.6. Men vergelijkte dit profiel met dat van punt 19.

Beschrijving op pag. 53.

Harnjesweg vervolgen, Zoomweg (thans Bosrandweg geheten) in z. richting inslaan. Auto's op Harnjesweg laten staan.

Punt 54: $x = 175.920$; $y = 442.750$. Grindzandbouwland met een grindbank. Bodemtype Y2.6g.

Beschrijving op pag. 53.

Punt 55: $x = 175.900$; $y = 442.670$. Bosperceeltje in de eng; op de bodemkaart aangeduid met het symbool Y2.2g. Dit moet zijn Y2.1g.

Punt 56: $x = 175.950$; $y = 442.690$. Zandgat in een hoek van het bosperceel. Grindzandlagen. Men lette op de helling en strekking van de verschillende lagen.

Terug in n. richting, Geertjesweg kruisen en Zoomweg vervolgen.

Auto's doen het beste over de Geertjesweg terug te rijden, vervolgens over de Diedenweg en de Hollandseweg tot aan de rand van het bos. Van hier wandelen over de Zoomweg.

Punten 20 en 21 van de oriënterende excursie. Op dit perceel diverse boringen maken. Er loopt een met fijnzand gevuld dal van noord naar zuid door. De hogere delen bestaan uit grindzand met gestuwde lagen, waardoor hier noord—zuid gerichte grindbanen in te vervolgen zijn.

Zoomweg in n. richting vervolgen.

Punt 57: $x = 175.900$; $y = 443.870$. Jonger bouwland, vroeger uit bos ontgonnen. Bodemtype Y1.6ag.

Beschrijving op pag. 53.

Punt 58: $x = 175.850$; $y = 443.850$. Als punt 57, minder grindrijk, geen grindbank. Bodemtype Y1.6a.

Zoomweg vervolgen, steeds langs de rand van het bos, Hollandseweg kruisen. Mooie vergezichten over Wageningen en de Gelderse Vallei. Op de achtergrond de stuwwal van de Utrechtse heuvelrug met in het zuiden de Grebbeberg. Buissteeg inslaan.

Punt 59: $x = 175.600$; $y = 444.450$. Groot zandgat van de Gemeente Wageningen, waar regelmatig zand wordt gegraven. Meestal kan men hier

de stuwing van de Veluwe-rand waarnemen aan de scheve stand van leem- en grindlagen.

Terug naar de Zoomweg en deze in n. richting vervolgen.

Punt 60: $x = 175.500$; $y = 445.000$. Eveneens een zandgat.

In de z.o. hoek enkele gebrodelde lemige zandlaagjes. Overige profielwanden gelaagde grindzanden.

18. DE KARTERINGSGEBIEDEN VAN DE STICHTING VOOR BODEMKARTERING

The survey areas of the Soil Survey Institute

door/by Ir G. G. L. Steur

Het hierna volgende overzicht is een aanvulling op de soortgelijke opgaven, die in de voorgaande delen van Boor en Spade werden opgenomen. Het is bijgewerkt tot eind 1951 en geeft dus de stand van de karteringen op 1 Januari 1952 weer.

Ter besparing van ruimte is niet meer de gehele lijst van karteringen opgenomen. Hiervoor wordt verwezen naar Boor en Spade IV 1950 blz. 87—100. Slechts die karteringen zijn vermeld, waaraan gedurende 1951 is gewerkt of die voor 1952 op het programma staan.

In een afzonderlijk hoofdstuk is een overzicht gegeven van de door de afdeling kleine karteringen t.b.v. streek- en uitbreidingsplannen onder leiding van Dr Ir W. J. van Liere en later van Dr Ir P. Buringh uitgevoerde opdrachten (zie hfdst. 19).

Het kaartje (fig. 1) geeft de ligging van de karteringsgebieden aan. De nummers van het overzicht corresponderen met die van het kaartje.

A Provincie Groningen

A3. *Het Oldambt.* De opname is in 1949 onder leiding van Ir L. A. H. de Smet begonnen aanvankelijk met het doel een grondige studie te maken van de oudere polders in de vroegere Dollard-inhammen. Ook het tussen deze inhammen gelegen schiereiland van Winschoten is in het onderzoek opgenomen.

In de loop van 1951 is besloten ook de jonge Dollardpolders in het onderzoek te betrekken, waardoor de grootte van het gebied thans ca 33.000 ha bedraagt. Er is thans ca 18000 ha gekarteerd. Het veldwerk zal in de loop van 1952 gereed komen. Dank zij het bodemonderzoek is in het gebied een grote belangstelling ontstaan voor het diepploegen, waarbij kalkrijke klei wordt boven gebracht. In verband daarmee werden een aantal proefpercelen in detail gekarteerd (zie hfdst. 8).

A5. *Typebedrijven in Groningen.* Een detailopname van 14 typebedrijven in opdracht van de Afd. Grond- en Pachtzaken van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. De kartering staat onder leiding van Ir L. A. H. de Smet en geschiedt in samenwerking